

## СТАНОВИЩЕ

за гл. ас. д-р Красимира Александрова Петрова, участничка в конкурс за заемане на академична длъжност „доцент” по професионално направление 2.1. Филология (Славянски езици. Съвременен руски език - морфология), обявен от СУ „Св. Климент Охридски” в ДВ, бр. 64/16.08.2016 г.

от проф. д.ф.н. Руселина Ницолова

Красимира Петрова завършва през 1990 г. магистратура по руска филология, а през 1993 г. - преквалификация по английска филология в Софийския университет „Св. Климент Охридски”. През 1997 г. защитава след свободна аспирантура дисертация на тема “Сопоставительный семасиологический анализ лексико-семантических групп (на материале лексико-семантических групп с идентификатором *сутки* в русском и *денонощие* в болгарском языках)”. Посещава многобройни специализации и квалификационни курсове и обучения, свързани с генеративната, компютърната и когнитивната лингвистика, както и с преподавателската й работа – преподаването на руски език като чужд в университета.

От 1990 до 1995 г. е гимназиална учителка по руски и английски език в София, а от 1995 до сега преподава в Катедрата по руски език, Факултет по Славянски филологии, Софийски университет „Св. Кл. Охридски” - асистент (1995г.), старши асистент (2000г.), главен асистент (2003г.); доктор (1997).

Тя има доста широк спектър преподавания:

- 1) Практически руски език за русисти – практическа граматика, писмени упражнения;
- 2) Руски език за нерусисти, като втори чужд език (за студенти от ФКНФ);
- 3) Руски език като втора специалност.

### Лекционни курсове:

2004 – и досега 1) „Съвременен руски език (словообразуване, морфология)” – за бакалаври – русисти – 45 ч.лекции + 30 ч. упражнения;

2003 – и досега 2) „Съпоставителна лингвистика (морфология)” за магистри в програмата „Език. Култура. Превод” – 30 ч. лекции.

### Свободно-избираеми дисциплини – 30 ч.лекции:

- 1) „Руската морфология в теорията „Смисъл (Текст)” за бакалаври – IV семестър;
- 2) „Увод в когнитивната лингвистика” за бакалаври – V семестър;
- 3) „Прикладна лингвистика (работа с електронными языковыми ресурсами)” ;
- 4) „Езикова картина на света” за магистри в програмата „Език. Култура. Превод”.

Участвала е съвместно с проф. П.Филкова и доц. В.Занглигер в подготовката на учебните програми за следните дисциплини:

5) „Лингвокултурология” – за магистри;

6) „Съпоставителна лингвокултурология” – за магистри.

Д-р Кр. Петрова досега е автор на 150 публикации, от които с 81 участва в конкурса. Публикациите ѝ са в областта на сравнителното езикознание, психо- и социолингвистиката, когнитивната и компютърната лингвистика. Има и рецензии, обзори и хроники; участва като съставител и редактор на два асоциативни речника; научен редактор и съставител е на сборник, научен редактор е и на томове на капиталния «Курс по обща морфология» на И.А.Мелчук. Освен това е участник и ръководител на много научни проекти по НИС и с международно участие:

- 1997           “Етнокултурна специфика на езиковото съзнание” – съвместен проект със Секцията по теория на комуникацията и психолингвистика, Институт за руски език, Руска академия на науките, Москва, Русия;
- 1998-1999   “Етнокултурна специфика на славянските народи: руско-български асоциативни норми” – отделен том за български език в рамките на “Общославянски асоциативен тезаурус”, Институт за руски език, РАН, Москва и СУ “Св. Кл. Охридски”;
- януари - юни 2000: “*Multimedia and Research on Multimodal Social Interaction - STAGE I*” – съвместен проект на СУ “Св. Кл. Охридски” и Университета в Гьотеборг, Швеция;
- септ. 2001 – март 2003: координатор за СУ “Св. Кл. Охридски” на тематична мрежа: *BALkan Regional Information Centers for Awareness and Standardization of LINGuistic Resources and Tools for Advanced HLT Applications*, съвместен проект с Централната лаборатория за паралелна обработка на данни, БАН, Institute for speech and language processing, Атина, Гърция, Факултета по компютърни науки на Университета в Шефийлд, Великобритания, Института по математика на Румънската академия на науките и Факултета по информатика на Университета в Букурещ, Румъния;
- 2000 - 2003: СУ “Св. Кл. Охридски”, Факултет по Славянски филологии, тема: *Лексикалните системи на руския и българския книжовен език: XVIII – XX в.*
- юли 2002   “*Sentence Processing in Bulgarian*”, експериментално психолингвистично изследване с деца и студенти между СУ “Св. Кл. Охридски”, ФСФ и проф. Ирина Секерина, CUNY, САЩ
- 2002 – 2004: СУ “Св. Кл. Охридски”, ФСФ, тема: “*Съпоставителна лингвокултурология (руски и български език)*” за бакалаври и “*Съпоставителна лингвокултурология*” за магистри от специалност “Руска филология”;
- март 2005 – март 2006 СУ “Св. Кл. Охридски”, ФСФ, тема: “*Интеркултурна комуникация (теоретичен и лингводидактически аспект)*” по НИС;

- 2006 – 2007 „Антропоцентричната научна парадигма в изследователската дейност и в чуждоезиковото обучение (по руски език) ”;
- 2003 – 2009 един от организаторите и сътрудниците на портал за изучаването на руски език, литература и култура „Балканская русистика” .

Кр. Петрова има голяма организационна международна дейност : от 2004 до 2016 г. е член на Организационния и програмния комитет на 7, 8, 9, 10, 11 международна конференция “Когнитивно моделиране в лингвистиката” (Cognitive Modeling in Linguistics), а от 2007 г. е член на Организационния и програмния комитет на XI конгрес на МАПРЯЛ «Мир русского слова и русское слово в мире».

Хабилитационният труд на д-р Красимира Петрова е книгата *Сопоставительное исследование междометий в русском и болгарском языках*, Международно дружество по социолингвистика – София, 2016. 273 с. Тази монография представлява най-обемното, най-богатото с проблематика съпоставително изследване на междуметията в двата езика върху възможния най-разнообразен материал, събран от всички възможни източници: от разнообразни корпуси (национално представителни, паралелни, на разговорната реч), от асоциативни речници, от интернет ресурси, от собствени записи. Събран и анализиран е много голям материал (около 400 единици в РЕ и 326 в БЕ), като в края на работата е даден списък на регистрираните в източниците междуметия в БЕ и регистрираните в източниците междуметия и комуникативи в РЕ, придружени с коментари.

В своето голямо изследване авторката си поставя следната цел : „выявить общие и специфические характеристики такого всё еще мало изученного класса слов в грамматических системах двух языков, а также их «встраивание» в языковую картину мира (ЯКМ) носителей двух языков, РЯ и БЯ” (стр. 7). Тъй като нейният обект на изследване – междуметията и звукоподражанията - е противоречив, нееднозначно разбран, неточно определян и силно вариращ, Кр. Петрова избира комплексен метод на изследване. Тя комбинира общонаучните методи (индукция, дедукция, логическо изчисление на определенията) със собствено лингвистичните, основани на системно-структурния подход към езика, в отделни случаи прилага и сравнително-историческия метод, като взема предвид и психо- и социолингвистични фактори, които изследва чрез елементи на дискурсия и конверзационния анализ. Освен това тя си служи и с метода на съпоставителното изучаване на два езика, като излиза от отличния модел на И. Червенкова, създаден на логическа основа.

Поради избора си на комплексен подход към междуметията Кр. Петрова използва при тяхната класификация полевата теория на А.В. Бондарко, като различава прототипно ядро и структурирана периферия. Струва ми се, че тя отделя голямо внимание на т.нар. от нея периферни явления, макар и описани в работата за пръв път така подробно по отношение на междуметното им значение, което все пак не е основно за тях. Става дума за експресивни предикати като *вятър, краставици, чушки, дръжки, грънци, Дръж ми шапката!* и под., както и за наречените в руската граматика релятивни или комуникативни като *Вот оно что! Ну и ну! Вот так вот! Вот те на! Еще бы!* (стр. 198).

След като в първа глава авторката изяснява основните си теоретични позиции, във 2. Глава тя разглежда в различни аспекти междуметията като част на речта. Тя се спира на изконните и заимстваните междуметия, като осветлява граматическите процеси, свързани със заетите междуметия, и посочва особеностите в различните им употреби. Подробно са

разгледани звукоподражанията и глаголните междуметия, за които има изказано множество различни мнения в литературата за двата езика.

В 3. Глава са осветлени семантичните особености на междуметията, като се обръща специално внимание на еквивалентността на междуметията в съпоставителното описание. Авторката се спира на ситуационното и контекстуалното отстраняване на многозначността на междуметията, на преносните и метафоричните им значения, на важното взаимоотношение между междуметията и невербалните компоненти при общуването.

В 4. Глава са посочени бедните морфологични особености на междуметията в двата езика, като са споменати и отделни случаи на добавяне на словоизменителни частици към руските императивни междуметия. В 5. Глава са разгледани подробно словообразователните особености на междуметията, като са посочени много точно особеностите на двата езика. Специално внимание е обърнато на емоционалните редупликации като бълг. *тинтири-минтири*, *цигу-мигу*, *тънгър-лънгър* и др., които са разгледани от всички възможни гледни точки.

6. Глава е посветена на синтактичните особености на междуметията. Те имат способността да бъдат самостоятелни изказвания, а някои от тях имат и управление и могат да се свързват с аргументи и адюнкти, ако са в ролята на предикат.

7. Глава разглежда функционирането на междуметията и звукоподражанията като сигналативи, дискурсивни и прагматически маркери. В тази напълно новаторска глава за пръв път се поставят редица проблеми на функционирането на междуметията в речта на билингвите, в чата, в анекдотите, в езиковите игри, в компютърната комуникация и др. Освен това Кр. Петрова има и редица наблюдения върху изучаването и преподаването на междуметията в средните и висшите учебни заведения. Много важно е, че се поставя въпросът за мултимодалното изследване на междуметията със синхронно описание на интонационния контур и паралингвистичния компонент.

В заключение трябва да подчертая, че монографията на Кр. Петрова е едно комплексно, изключително богато с изследвания материал, събран от всички възможни източници, и с почти цялостната възможна проблематика, обусловена от описвания обект, която е разработена много задълбочено. Тази книга отваря и много нови хоризонти, свързани например с функцията на междуметията като дискурсивни и прагматични маркери, с връзките на междуметията с други части на речта и семантични разрези думи, мястото им в асоциативно-вербалните полета като най-активни в езиковото съзнание на носителите на двата езика и др.

Приносният характер на книгата *Сопоставително изследване междуметий в руском и българском языках* е несъмнен и тя представлява един отличен хабилитационен труд.

Освен с този труд Кр. Петрова участва в конкурса и с 81 статии. В период от 14 години тя пише 32 публикации № 15,16, 17, 28, 33, 37, 41, 42, 43,45, 47, 48, 49, 51, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 60, 63, 64, 65, 68, 70, 71, 73, 77, 79, 81, 82, които са по темата на хабилитационния труд. В 36 авторката разглежда особеностите на морфологичната категория *род* при абривиатурите от гледна точка на теорията на граматическите опозиции на Г. Герджиков. В 44 се представят някои морфо-синтактични особености на категорията *число* в БЕ и РЕ. След като се изброяват редица предложени обяснения за различията в конструкцията в *българския и руския език – в българском и руском языках*, авторката прилага в обяснението си комбинаторна логика в семантичния и синтактичния анализ като част от апликативната граматика. Кр. Петрова посвещава две статии (75,78) за изразяване на приблизително и неопределено количество в двата езика. Тя се интересува и от словообразуване: разглежда експресивната редупликация от типа на *шушу-мушу* и под.,

описва разнообразни модели, в които междуметия и звукоподражания са или мотивираща, или мотивирана дума, представя и словообразователни модели от езиковите игри (33, 59, 69). Авторката разглежда граматичната картина на света като подмножество на езиковата картина на света, като създава и компютърна морфология и използва корпусната лингвистика за подбор, анализ на материал и намиране на еквиваленти (26, 43, 81).

Отделна група работи са посветени на лингвокултурологията и езиковата картина на света, напр. на концептите *време, вечност, щастие, паметник* и др. (2, 22, 50, 52, 67, 72), проследяват се признаци при номинацията на растения в двата езика (72). Много са областите, в които работи Кр. Петрова: когнитивна лингвистика, психолингвистика, социolingвистика, компютърна лингвистика, корпусна лингвистика. Тя взема участие и в интердисциплинарни изследвания – напр. психолингвистичен експеримент за назоваване на странни смесени картинки, напр. овца от карфиол, слон с уши на зеле и под. , при което се държи сметка за словообразуване, когнитивни аспекти, категоризация, лингвометодика – „учене чрез правене” (30); изследване на взаимодействието на вербална и невербални системи – вицове с жестове, продукцията на пиктограми за изследване на концепти – *време, щастие*, експерименти за назоваване на изображения (4, 11, 16, 20, 22); когнитивни и езикови механизми на кръстословиците (40), когнитивни аспекти в обучението на студентите (66, 70). Поради технически причини не можем да се спрем подробно на твърде голямата научна продукция на Кр. Петрова. Трябва да отбележим обаче нейния голям интерес към новите лингвистични направления (когнитивна лингвистика, психолингвистика, компютърна лингвистика, корпусна лингвистика) и задълбоченото им познаване, както и участието ѝ в психолингвистични експерименти и стремежът ѝ да търси приложния аспект на своите научни изследвания, свързан с лингводидактиката и лексикографията. Нейните работи са цитирани 64 пъти, а в БД СЕЕОЛ има 2 цитирания. В БД СЕЕОЛ има 4 индексирани публикации, а в Националната библиография на Република България са индексирани 11 публикации.

Всичко казано дотук ми дава пълното основание да подчертая, че гл. ас. д-р Красимира Александрова Петрова е един зрял и много оригинален учен, който е създал голяма научна продукция с несъмнен приносен характер. Тя е и преподавател, който се стреми да приложи в преподаванията всички новости в научните търсения и лингводидактиката, за да повиши значително качеството на подготовката на студентите.

Затова с пълна убеденост предлагам на почитаемото Жури да гласува положително за избора на доцент по професионално направление 2.1. Филология (Славянски езици. Съвременен руски език - морфология) на гл. ас. д-р Красимира Александрова Петрова.

София, 18.12.2016 г.

Подпис:

(проф.д.ф.н. Р. Ницолова)